

הימורים בלתי מוסדרים בישראל: ניתוח אתנו-סוציו-קרימינולוגי

ד"ר חגית בוני-נח

החוג לקרימינולוגיה, אוניברסיטת אריאל
חברת ועד אילסם- החברה הישראלית לרפואה וטיפול בהתמכרויות- הר"י.
יועצת לרשות הלאומית למלחמה בסמים ובאלכוהול מ-1996 עד 2018.

המחקר נערך במסגרת אוניברסיטת אריאל וקיבל מענק מחקר ממפעל הפיס
כחלק ממענקי מחקר הניתנים למחקרים אקדמיים בלתי תלויים

hagitbo@gmail.com

◆ שיטת המחקר שילבה שיטות איכותניות וכמותנית (Mixed method) שילוב זה אפשר הבנה רחבה יותר וקבלת תמונה מלאה ושלמה יחסית של עולם ההימורים הבלתי חוקיים בישראל.

◆ המחקר האיכותני: ניתוח אתנו-סוציו-קרימינולוגי של עולם ההימורים הבלתי חוקיים בישראל (ראיונות עומק [13/27], תצפיות [פ/מ], איסוף מידע וספרות אפורה)

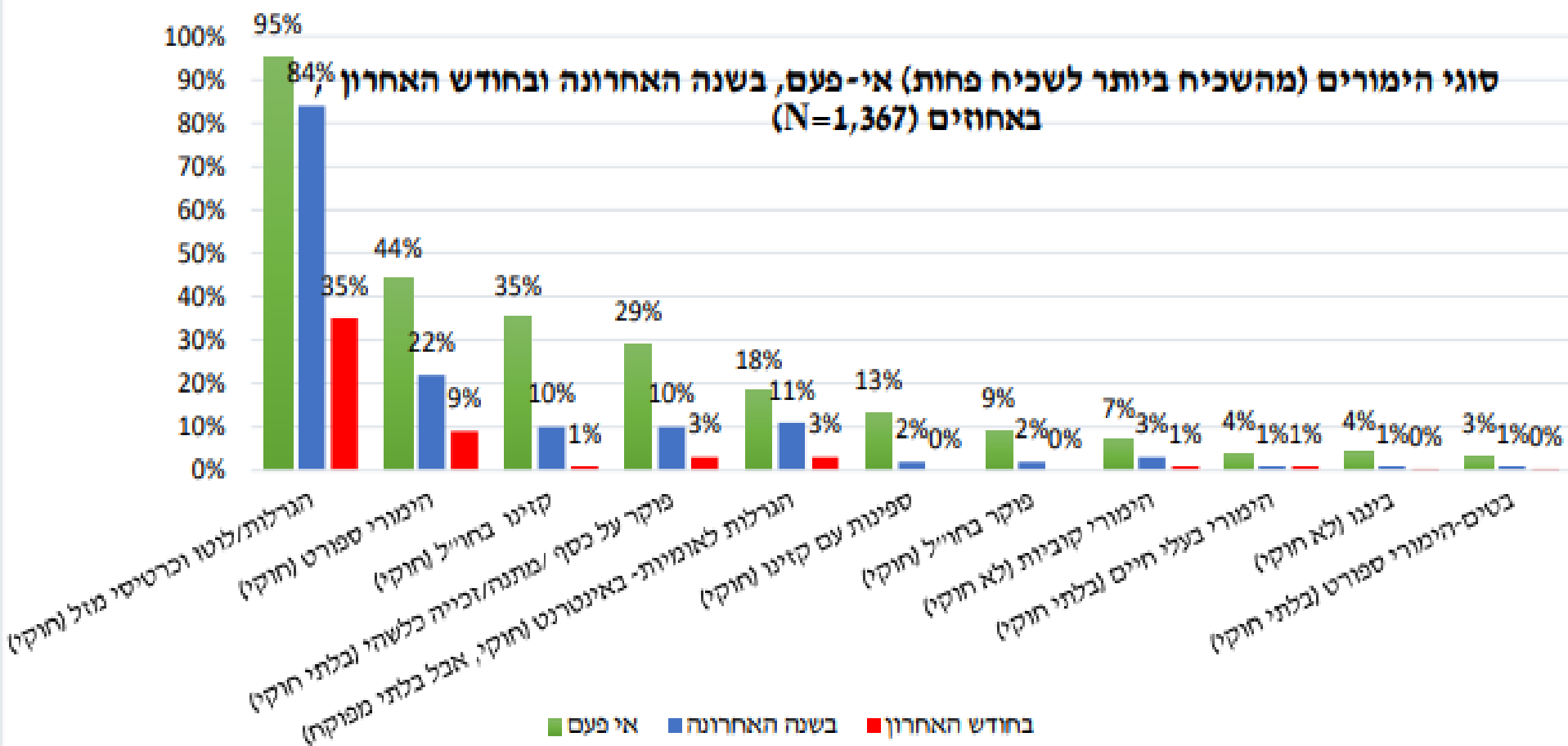
◆ המחקר הכמותני: אפיוני האנשים המהמרים בהימורים בלתי חוקיים והשוואה בינם לבין המהמרים רק בהימורים חוקיים

(1,367 אנשים שהימרו אי פעם; ו-1,251 הימרו בשנה האחרונה-מתוכם 13% הימרו בהימורים בלתי חוקיים)

דפוסי הימורים:

ההימורים החוקיים הם הנפוצים ביותר.

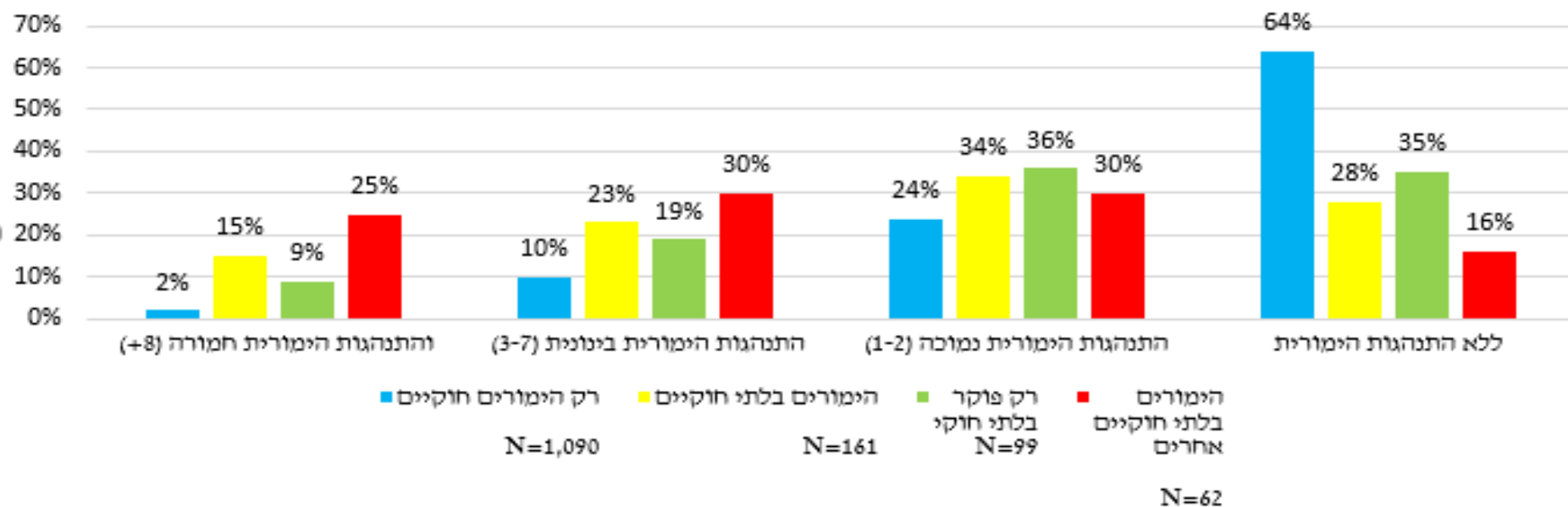
פוקר הינו סוג ההימור הבלתי חוקי הנפוץ ביותר בישראל

חומרת ההתנהגות ההימורית

סה"כ (N=1,251) 60% מהמדגם היו ללא התנהגות הימורית, 25% עם התנהגות הימורית מעטה, 11% עם התנהגות הימורית בינונית ו-4% עם התנהגות הימורית חמורה.

חומרת התנהגות הימורית, בשנה האחרונה (N=1,251)

חומרת ההתנהגות ההימורית נבחנה ב-9 היגדים של שאלון ה- PGSI, שאלון המיועד לבחון את חומרת ההתנהגות ההימורית בשנה האחרונה. חומרת ההימורים נמדדה כך: 0- אין התנהגות הימורית; 1-2 סיכון נמוך / התנהגות הימורית מעטה; 3-7 סיכון בינוני / התנהגות הימורית בינונית; ו-8+ מהמרים בעייתיים / התנהגות הימורית חמורה.

*במספרים מוחלטים - 8+ (חוקי 21 בלתי חוקי 24) בינונית - (חוקי 104 ובלתי חוקי 37)

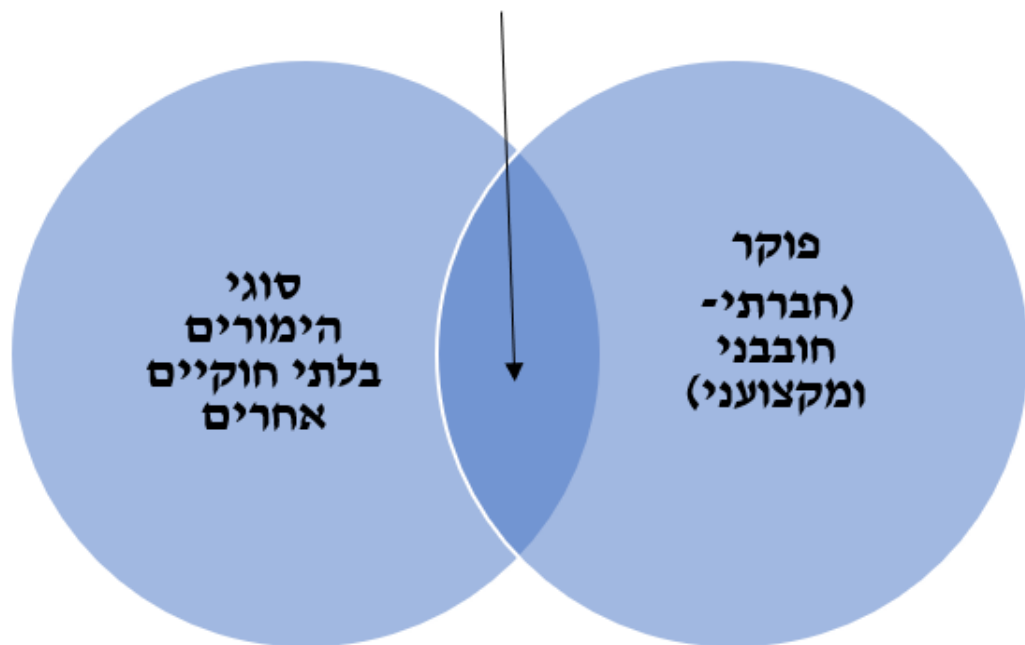
שני עולמות נפרדים-משיקים:

פוקר לעומת הימורים בלתי חוקיים אחרים

"פוקר זה כמו קאנביס ו'בטים' זה כמו הירואין"

שני עולמות נפרדים-משיקים : עולם הפוקר החברתי-חובבני-מקצועני, עולם ההימורים הבלתי חוקיים אחרים והממשק החופף ביניהם

פוקר קאש/ וחלק ממשחקי הפוקר באינטרנט

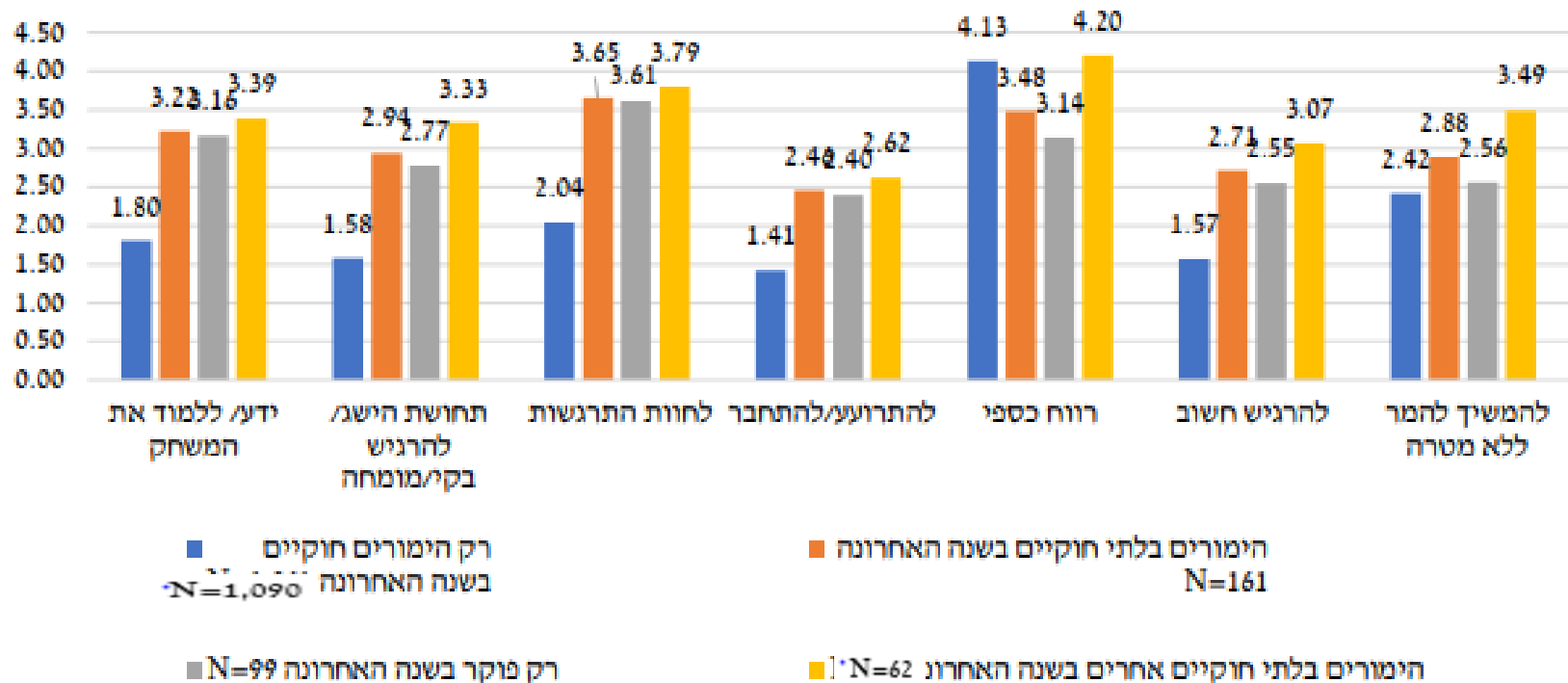

יצירת הבחנה בין משחקי פוקר מסכנים מבחינה כספית והתמכרותית לכאלה שלא

מוטיבציות להימורים

מוטיבציות להימורים, בקרב אנשים מהמרים, בשנה האחרונה (N=1,251)

תשובות 7-1 (1-מסכים בהחלט/7 - לא מסכים בכלל)

Gambling Motivation Scale -GMS שימש כשאלון לבחינת המוטיבציות להימורים. השאלון בוחן שבע מוטיבציות להימורים: ידע/ללמוד את המשחק; תחושת הישג/להרגיש בקי ומומחה; לחווות התרגשות; להתרועע/להתחבר; רווח כספי; להרגיש חשוב ולהמשיך להמר ללא מטרה.

הימורים בלתי חוקיים בישראל : תופעה חברתית רחבה

◆ מבחינת כמות, איכות זמינות ונגישות

יוסי (33) שהיה עם התמכרות (בעבר הלא כל כך רחוק) לפוקר קאש וגם לסמים, הסביר לי עד כמה הרשויות אינן מודעות לכמות האנשים הרבה עם בעיות והתמכרות להימורים, כיוון שאלו כלל אינם מגיעים לטיפול:

"המהמרים שמים איזשהו מחסום....ככה מהמר אומר 'אני נרקומן? מה זה קשור אלי טיפול? ואני אומר לך שעל כל נרקומן בחוץ יש 20 מהמרים עליו.....מכורים... מכורים [האנשים המהמרים- ח.ב.נ], פשוט, הרי מכור זה רק מי שבא ואומר אני מכור – יש לי בעיה".

הימורים בלתי חוקיים בישראל: תופעה חברתית רחבה מבחינת איכות

◆ כל אדם המעוניין להמר יכול לתפור לעצמו "חליפת הימורים מתאימה", ולמצוא את המקום שיענה על צרכיו, הן מבחינת איכות האנשים איתם יהמר, הן מבחינת סוג ההימור, הן מבחינת זירת ההימור והן מבחינת סכום ההימור.

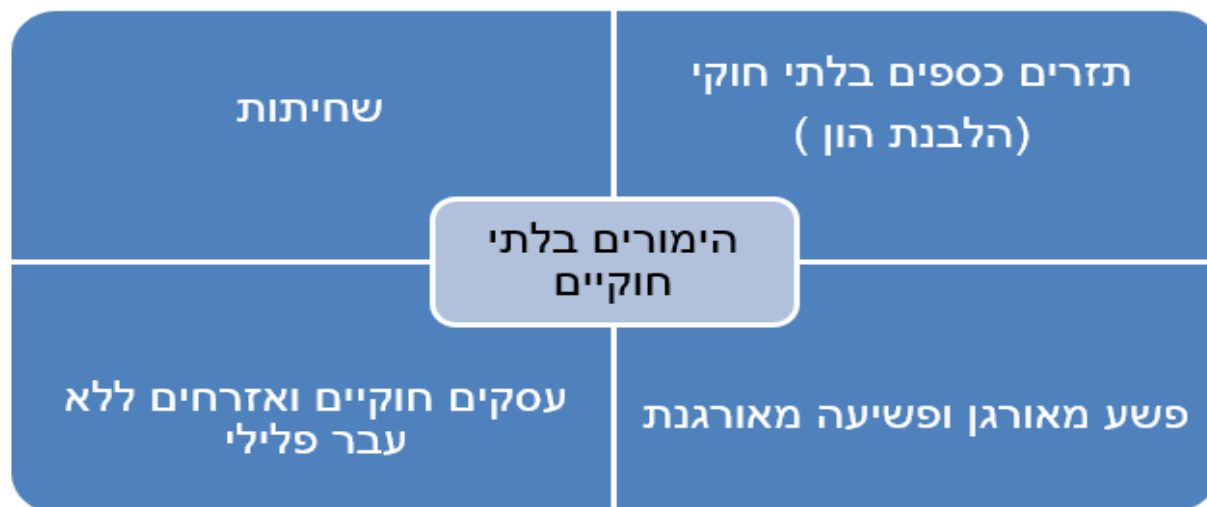
ישנם גם מקומות המיועדים לאנשים מהמגזר החרדי-דתי. על הייחודיות והמותאמות של מקום כזה לקהל לקוחות היעד ניתן ללמוד מדבריו של יונתן (37), שבעברו היה מנהל בתי קזינו בלתי חוקיים המיועדים למגזר החרדי-הדתי. הוא מציין כי בליל שישי ובשבת בתי הקזינו הללו היו סגורים, ובמהלך השעות הרבות של הימורים בימי חול היו מתקיימות תפילות וההתנהלות במקום הייתה שונה מאשר בבתי קזינו בלתי חוקיים המיועדים לאנשים חילוניים. וכך הוא מתאר:

" פתחתי שני קזינואים בבני ברק שולחן שמשחקים עליו תביני שבבני ברק פתאום היו יכולים לעצור את המשחק ולהתפלל מנחה או שאוכלים דג מלוח עם קרקר ולא נהנים משווארמה [כמו בקלוב במגזר החילוני-ח.ב.נ]. יש את הבלאק ג'ק יצא לו קלף והוא עכשיו צריך נסיך או מלכה את רואה אותו מתחיל "שמע ישראל שמע ישראל", כאילו מה קשור שמע ישראל איך אלוהים הגיע למשחק קלפים? לא יודע אבל זה קיים. אצל הדתיים זה עוד יותר [מהחילונים-ח.ב.נ], הם עושים עסקים עם אלוהים הם אומרים שאם הוא נותן להם לנצח היום הם ישימו יותר צדקה מחר או יתפללו יותר טוב מחר וכאלה".

הערכות המשטרה תעשיית ההימורים הבלתי חוקיים הינה בעלת רווח כספי עצום המגלגלת כ-10 עד 15 מיליארד ₪ בשנה (וויסבלאי, 2009; מיכאלי, 2016).

הכנסות עצומות אלו, מצביעות על כך כי קיימים אנשים רבים המשתתפים במשחקי הימורים בלתי חוקיים, וברור מכך גם שמי שמחזיק ומלבה את תעשיית ההימורים הבלתי חוקיים המשגשגת אלו לא רק האנשים בשולי החברה, או רק אלו עם ההתמכרות הקשה להימורים. זהו שוק הכולל בתוכו אוכלוסייה רחבה הרבה יותר, למעשה מכל קצוות קשת האוכלוסייה בישראל.

תרשים מספר 5: ממשקים וקשרים של שוק ההימורים הבלתי חוקי עם פעילות עבריינית כלכלית, ויחידים וארגונים המרוויחים משוק כלכלי זה

דפוסי שימוש בטבק, אלכוהול וסמים

- ◆ - האנשים שאובחנו כמהמרים בעייתיים עם חומרת הימורים גבוהה (+8), דיווחו על צריכת אלכוהול מופרזת הרבה ביותר ב-30 ימים האחרונים, ועל צריכת קנאביס וסמים אחרים גבוהה יותר אי פעם, בהשוואה לשאר האנשים שאובחנו עם בעיית הימורים בינונית, נמוכה או ללא בעיית הימורים כלל.
- ◆ האנשים המהמרים בהימורים בלתי חוקיים מדווחים על צריכה גבוהה הרבה יותר של חומרים פסיכואקטיביים: קנאביס (50%) ושל סמים בלתי חוקיים אחרים (18%) מאשר אנשים המהמרים בהימורים חוקיים בלבד (23%-8% בהתאמה).

עמדות כלפי הימורים בלתי חוקיים

- ◆ -עמדות בעד או נגד הקמת קזינו חוקי בישראל: 33% היו בעד (מתוכם 10% מאוד בעד), 37% נגד (מתוכם 18% מאוד נגד) ו-30% - לא בעד ולא נגד.
- ◆ - עמדות בעד או נגד הפיכת הפוקר לחוקי בישראל: 33% - בעד (מתוכם 12% מאוד בעד), 30.5% - נגד (מתוכם 17% מאוד נגד) ו-36.5% - לא בעד ולא נגד.
- ◆ - אנשים עם חומרת ההימורים הרבה ביותר הם הקבוצה שהכי צידדה ובאופן מובהק בהקמת קזינו חוקי בישראל ובהפיכת פוקר לחוקי בהשוואה לשאר האנשים שאובחנו עם בעיית הימורים בינונית, נמוכה או ללא בעיית הימורים כלל.
- ◆ המהמרים בהימורים בלתי חוקיים מצדדים הרבה יותר ובאופן מובהק בהקמת קזינו ופוקר חוקי בישראל מאשר אלו המהמרים רק בהימורים חוקיים.

הבנה עמוקה יותר של עולם ההימורים הבלתי חוקיים

◆ (1) הימורים בלתי חוקיים מצויים בתחום האפור בישראל: מבחינה חוקית, מוסרית-דתית, חברתית ומדיניותית- בין היתר בגלל ההתנהלות של רשויות המדינה כלפי הימורים בלתי חוקיים

◆ (2) העדר מדיניות הימורים כוללנית בישראל המשלבת גם את ההימורים הבלתי חוקיים

הבעייתיות: העדר מדיניות הימורים כוללנית בישראל

◆ בישראל לא קיימת מדיניות כוללנית של אכיפה, טיפול, מניעה ומזעור נזקים בהקשר להימורים ככלל ולהימורים בלתי חוקיים בפרט (למרות שקיימים משרדי ממשלה וגופים ציבוריים רבים להם ממשקים עם נושא ההימורים)

◆ למעשה, רוב הגופים העוסקים בנושא ההימורים בישראל מתמקדים בשני נושאים עיקריים: (1) טיפול באנשים עם התמכרות להימורים ; ו-2) פיקוח על נושא ההימורים החוקיים. התפיסה הכללית בקרב קובעי המדיניות ואנשי המקצוע היא כי האחריות להתמודדות עם נושא ההימורים הבלתי חוקיים מוטלת באופן ישיר על גורמי האכיפה ובראשם משטרת ישראל (בפועל-אכיפה דלה כלפי הימורים בישראל).

המלצות המחקר

◆ בתחום המדיניות, האכיפה, הטיפול, המניעה, מזעור הנזקים והמחקר

◆ בתחום המדיניות:

- פיתוח מדיניות כוללנית בנושא הימורים בישראל (שתכלול גם את כל נושא ההימורים הבלתי חוקיים לצד ההימורים החוקיים)
- פיתוח מדיניות מובחנת כלפי הפוקר בישראל
- הקמת צוות בין-משרדי קבוע שיתאם ויתכלל את כל נושא ההימורים בישראל (או לחילופין הקמה של רגולטור ייעודי לנושא)

תודה רבה ♦

